

Lördag den 1 november 2014.

Predikan på Alla helgons dag.

Helgonen

Evangelietext: Lukas 6:20-26.

Predikant: Bertil Högström.

Vi ser dagligen omkring oss mängder av exempel på människors behov av förebilder och idoler. Det leder sannerligen inte alltid till lycka, vare sig för den som söker ett föredöme eller för den som blir utsedd till idol, men behovet är allmänmänskligt. Vi har alla det behovet och det har människor haft i alla tider.

Det är svårt att leva, och vi behöver hjälp och vägledning, men hur ska vi hitta rätt i denna djungel av livsstilsrecept av alla upptänkliga slag? Att gå på gång tvingas medge att den fantastiska idén om det perfekta livet inte stämde, att idolen inte höll måttet eller att vi inte klarade av våra stolta föresatser, det gör oss vilsna och olyckliga eller bittra och desillusionerade.

Ser man bakåt i historien finner man ideliga upprepningar av samma sak. Därför är dagens tema *Helgonen* och texterna som behandlar detta tema viktiga som vittnesbörd om ett annorlunda sätt att behandla ett allmänt mänskligt behov: *behovet av förebilder*.

Den här texten hos Lukas, som vi just läst, brukar, liksom resten av det sjätte kapitlet kallas "Slättpredikan", eftersom den inleds med orden i den 17:de versen "Sedan gick han ner tillsammans med dem (d.v.s. de tolv apostlarna som han just utsett uppe på ett berg) och stannade på ett ställe på slätten."

Benämningen "Slättpredikan" har den naturligtvis fått eftersom den till sitt innehåll motsvarar "Bergspredikan" i Matteusevangeliet. Lukasversionen av den här undervisningen av Jesus är väsentligt kortare än Bergspredikan i Matteus, men i inledningen och i avslutningen liknar de varandra mycket. Inledningen på Bergspredikan, saligprisningarna, är f.ö. evangelietext i den första årgången av texter för Alla Helgons dag, och den andra årgångens text utgör fortsättningen i Matteus om lärjungarna som "jordens salt" och "världens ljus".

Men varför står saligprisningarna som text för Alla helgons dag? Ser Jesus på lärjungarna som helgon? Vad betyder det att vara ett helgon? Vad betyder det att vara "salig"?

Ordet 'salig' betyder *lycklig* i detta ords djupaste bemärkelse. Det hänger samman med den yttersta tiden och uttrycker den glädje som är förknippad med tillhörigheten till Guds rike. Den lycka/salighet som den som tagit emot evangeliet i tro kan känna redan här och nu, den lyckan fullkomnas alltså vid tidens slut.

Men det finns också ett samband mellan vår livssituation nu och den tillkommande saligheten, påpekar Jesus enligt Lukasevangeliet. Och det sambandet består i den svårighet, som den som äger pengar har att komma in i Guds rike, enligt liknelsen om den rike ynglingen, alltså svårare än för en kamel att komma igenom ett nålsöga.

"Herre vem kan då bli räddad?", frågar hans åhörare, och Jesus svarar: "Det som är omöjligt för människor, är möjligt för Gud."

Jesus förutser de svårigheter och försakelser som väntar dem som tar emot hans budskap i tro. Och detta följer sedan med i den kristna traditionen som ett fattigdomsideal och ibland även ett hyllande av martyrskapet. - Man kan fråga sig vad som blivit av det arvet? Är det kanske lika bra att det verkar ha fallit i glömska i vår tradition, med tanke på alla de gräsligheter, som igenom den kristna kyrkans historia finns förknippade med det arvet?

Allvaret i frågan om våra pengar är ett hinder för oss, eller en möjlighet för Guds rike, kvarstår ändå.

Begreppet 'helgon' är mångtydigt och ordet är ganska svårt för oss i vår tradition att använda på ett tydligt sätt, och jag tror inte att det var som helgon i den breda mångtydiga betydelsen, som Jesus såg sina lärjungar. Han ville att de skulle vara föredömen för människorna genom sin tro, och lägger man inget mer än det i begreppet 'helgon', så kan det stämma, men ordet 'helgon' har så många fler betydelser och associationer, som kommit till under kyrkans långa historia.

Vi nöjer oss med att det betyder människor som är föredömen för andra genom sin tro, föreslår jag. I så fall finns det många nu levande helgon och naturligtvis en mycket stor skara av helgon som gått före oss.

Men är inte det att förminska betydelsen av begreppet helgon? Jo, men också ett sätt att göra det tydligare och mer begripligt. Vi behöver inte hela den kyrkliga historiens påbyggnad av läror t.ex. om helgonen som förebedjare inför vår Fader och kanoniseringarnas snårigheter och stridigheter, *men vi behöver föredömen för vår tro!*

Hur vet man då att det är sanna föredömen och inte människor som leder oss fel?

Även här förskräcker historien, både den äldre och den nyare, och likaså parallellerna till vad som händer inom islam just nu. För att inte hamna i nya strider liknande dem som t.ex. utkämpats inom den katolska kyrkan när det gäller att godkänna helgon, s.k. kanoniseringar, kan vi naturligtvis nöja oss med den väldiga skaran av helgon som finns och är erkända av kyrkans fäder sedan länge. Det är fascinerande möten med människor som levt för sin tro och sina medmänniskor. Starka personligheter som utträttat stora ting för Guds rike som den helige Franciscus eller den heliga Birgitta.

Men om vi ser oss om efter andliga förebilder i vår egen tid, är det nog bäst att vi själva söker stöd i vår bild av Kristus och jämför vårt tilltänkta föredöme med honom. Finns det en bundenhet till Kristus och till hans budskap hos mitt föredöme? Finns det en kärlek lik den som vi finner hos Kristus? Så kan vi fråga, medvetna om att vi är fria att läsa vår Bibel och söka tolka den efter bästa förstånd, och i bön om den Helige Andes ledning.

Ett exempel från vår tid, ja åtminstone nästan vår tid: Dietrich Bonhoeffer, född 1906, ung präst i den tyska evangelisk-lutherska kyrkan och universitetslärare i teologi. Han motarbetade nazismen redan från 1933 och satt i Gestapos fängelser från april 1943 till april 1945 då han avrättades. Han underkastade sig aldrig inför den totala ondskan, som han såg breda ut sig runt omkring honom, men litade på sin tro och hänvisade till den inför sina bödlar. I en andaktsbok med texter för varje dag i året, texter som kom till mellan 1927 och 1944, men som sammanställdes långt efter Bonhoeffers död, finns en text för den 5 november, som jag vill läsa för er, därför att den är så typisk för Dietrich Bonhoeffer, men också typisk för hur en kristen människa får sin kraft från Kristus själv:

Vem bär vår börda?

När vi en dag når gränsen för vår inre styrka, när vi själva blir en börda, då kan inga ord hjälpa oss, inte heller kan vi sikta mot några ideal eller drömmar för framtiden. Då kommer vi endast att behöva en sak: vi kommer att behöva någon som vi fullständigt och reservationslöst kan lita på, någon som förstår allting, som hör allting, som uthärdar allting, som tror allt, som hoppas allt, som förlåter allt. Var finns det en sådan människa?

Nu är undret över alla under att varje människa har den personen och kan hitta honom, för denna person kallar helt frivilligt oss till sig, offerar sig och inbjuder oss: Jesus Kristus allena – han den ende som är människa.

Det finns två möjligheter att hjälpa människor som är tyngda av en börda. Vi kan antingen lyfta hela bördan, så att de från och med nu inte längre måste bära någonting, eller så kan vi hjälpa dem genom att göra bördan lättare att bära för dem.

Jesus vill inte göra på det första sättet med oss. Vår börda lyfts inte av. Jesus, som själv bar sitt kors, vet att människan till sin natur måste vara en bärare av bördor, bärare av sitt eget kors, och att det endast är under denna börda – och inte utan den – som människor kan bli frälsta. Jesus lyfter inte av bördan som Gud lägger på oss, men han gör vår börda lättare genom att visa oss hur vi ska bära den.

Så långt Dietrich Bonhoeffer.

Jag tror att det finns ett värde i att synen på helgon blir enklare och tydligare, så att vi vågar tala om vårt behov av andliga föredömen, och så att vi, trots att vi är medvetna om att ingen människa är utan fel, ändå kan få ha människor som föredömen när det gäller vår tro och vårt liv som kristna.

Det är Alla helgons dag idag. Det betyder att även dina och mina helgon finns med bland dem vi tänker särskilt på. Många av dem tillhör skaran kring Guds tron, och dem får vi tacka Gud för. Men några lever mitt ibland oss och delar dagens upplevelser med oss. Vilken rikedom det är, att vi får ha människor omkring oss, som delar med sig av sin kärlek och sin tro, och som kan leda oss närmare Gud! Det är att få ta del av de heligas gemenskap. Vi vanliga enkla människor med våra fel och brister får på det sättet del av den himmelska glädjen.

Som gränslösa vidder och kärlekens djup,

som visdoms höjder och helighets ljus,

är lyckan, är glädjen hos Herren.

Som ljus över Kaos, som liv efter död,

som Gudoms styrka i skapande lek,

är lyckan, är glädjen hos Herren.

Amen.

Låt oss nu sjunga tillsammans Martin Lönnebos underbara psalm, nr 838!

